

Socialdepartementet
s.registrator@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar

Reglering av undersköterskeyrket - kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020:15

Vårdföretagarna har beretts tillfälle att lämna remissvar på promemorian ” Reglering av undersköterskeyrket - kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020:15 ” och vill med anledning av detta framföra följande.

Sammanfattande kommentarer

Promemorian innebär en modifiering av förslaget om införandet av en skyddad yrkestitel som ursprungligen presenterades i betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20). Kraven på utbildning för att erhålla en skyddad yrkestitel justeras i enlighet med de ändringar som genomförs i gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram. Därtill föreslås nya övergångsregler i förhållande till det ursprungliga förslaget.

Vårdföretagarna anser fortsatt att förslaget om en reglerad yrkestitel inte löser de problem med bristande kompetens som finns inom vård och omsorg. Istället bör utbildningarna regleras på motsvarande sätt som inom vård- och omsorgscollege.

Vårdföretagarna ser dock fortsatt risker med att privata utförare inte kommer att kunna uppfylla de krav på andel undersköterskor som uppställs i upphandlingar när de nya reglerna träder i kraft. Vi vidhåller därför att regeringen måste säkerställa att kraven på andel utbildade undersköterskor i redan ingångna avtal upphävs automatiskt vid införandet av en skyddad yrkestitel.

Inledning

Vårdföretagarna är en arbetsgivar- och branschorganisation för privat och idéburen vård och omsorg. Vårdföretagarna har cirka 2000 medlemmar med drygt 100 000 årsanställda. Alla medlemmar har kollektivavtal och bedriver vård och omsorg i hela landet. Vårdföretagarna är part i vård- och omsorgscollege, en certifierad samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och utbildningar som bland annat syftar till att höja kvaliteten på yrkesutbildningar.

Vårdföretagarnas synpunkter

Förslaget innebär fortsatt att en skyddad yrkestitel ska införas och att enbart den som har en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller

kommunal vuxenutbildning ska kunna använda yrkestiteln. Den som har förvärvat motsvarande kompetens ska också kunna ansöka om rätt att använda yrkestiteln.

Ytterligare krav om innehåll och godkända betyg på genomgången utbildning eller vad som avses med motsvarande kompetens ska fastställas i förordning av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen bedömer att det bör krävas att den som genomgår en utbildning efter den 30 juni 2021, då det reformerade vård- och omsorgsprogrammet börjar gälla, ska ha minst 1400 godkända gymnasiepoäng i de programgemensamma ämnena för vård- och omsorgsprogrammet.

Vårdföretagarna har inget att invända mot hur utbildningskravet i sig är utformat men vidhåller att förslaget inte löser de problem med bristande kompetens som finns inom vård och omsorg.

De utbildningar som ska ge kompetens för att arbeta som undersköterska har genom åren haft stor variation i omfattning och innehåll. Det som främst behöver komma på plats är enhetliga och nationellt reglerade utbildningar till undersköterska. Bristen på enhetlighet gör det svårt för arbetsgivare att säkerställa kvalitet och kompetens hos de som anställs.

Vårdföretagarna välkomnar de åtgärder som nu har vidtagits för att åstadkomma en större likvärdighet i innehåll och omfattning i gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram och i vuxenutbildningens yrkespaket. Förändringarna innebär dock fortsatt att godkänt inte behövs i samtliga programgemensamma yrkespoäng på gymnasieutbildningen. Vuxenutbildningens yrkespaket är inte obligatoriskt vilket medför att det fortsatt inte ställs krav på godkända poäng. Om samtliga utbildningar uppfyllde de krav som ställs för diplom från utbildningar inom vård- och omsorgscollege skulle en yrkesreglering inte behövas.

Ikraftträdande

I likhet med det ursprungliga betänkandet föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025. Vårdföretagarna har inget att erinra när det gäller tiden för ikraftträdande.

Övergångsbestämmelser

Tre nya övergångsregler föreslås i promemorian.

- 1) Den som är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska när de nya reglerna om skyddad yrkestitel träder i kraft får fortsätta använda titeln även om han eller hon inte har fått bevis om rätt att använda den, dock längst fram till och med den 31 december 2034.
- 2) Undersköterskor med en äldre utbildning inom vård och omsorg ska kunna beviljas en rätt att använda yrkestiteln om ansökan görs senast den 31 december 2034. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om krav på innehåll eller godkända betyg i en sådan utbildning. Regeringen bedömer att det bör krävas godkända betyg om 1350 gymnasiepoäng i relevanta yrkesämnen eller karaktärsämnen. Från utbildningar

enligt äldre bestämmelser som saknar poängsystem bör i stället krävas avgångsbetyg, slutbetyg eller liknande med godkända betyg i relevanta ämnen.

- 3) Den som varit verksam med titeln undersköterska i en omfattning som motsvarar sammanlagt heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan kan ges rätt att använda yrkestiteln om ansökan görs senast den 31 december 2026.

De övergångsregler som föreslogs i det ursprungliga förslaget var alltför snävt tilltagna. Enligt betänkandet skulle enbart den med en äldre utbildning motsvarande minst 1350 godkända gymnasiepoäng och därtill arbetslivserfarenhet motsvarande tre år i yrket de senaste fem åren ges möjlighet att söka yrkestiteln. Denna möjlighet fanns också bara fram till år 2030. Vårdföretagarna bedömde då att det fanns omfattande risker och kostnader förknippade med förslaget då det skulle innebära att en stor grupp skulle behöva valideras under mycket kort tid.

Promemorians förslag ger betydligt längre tid för medarbetare inom äldreomsorgen att både validera eller komplettera sin tidigare utbildning samt att få ut ett bevis om att använda skyddad yrkestitel. Det är ett steg i rätt riktning, men undanröjer inte helt de problem som vi pekat på i vår tidigare remiss.

Beräkningarna över tillgången till undersköterskor efter ikraftträdandet av den nya regleringen är alltför behäftade med osäkerhet. För privata utförare får det betydelse eftersom det ofta ställs krav hur stor andel av de anställda som ska vara undersköterskor i avtal med kommunerna. Som Vårdföretagarna beskrivit i sitt tidigare remissvar finns en risk att privata aktörer inte kommer att kunna uppfylla villkoren i befintliga avtal när reglerna träder i kraft. Vid ett ikraftträdande av reglerna om en skyddad yrkestitel finns därmed risk att privata aktörer gör sig skyldiga till kontraktsbrott. Det finns också risk att omsorgskapaciteten minskar när färre utförare uppfyller de krav som ställs i kontrakten.

Vid ett genomförande av förslaget om skyddad yrkestitel genomförs anser vi, liksom i vår första remiss, att regeringen bör säkerställa att kraven på andel utbildade undersköterskor i redan ingångna avtal upphävs automatiskt vid införandet av en skyddad yrkestitel.

Antje Dederig
Förbundsdirektör
Vårdföretagarna

Anna Bergendal
Näringspolitisk expert
Vårdföretagarna

Kontakt: Anna Bergendal
anna.bergendal@vardforetagarna.se
Telefon: 072 550 42 80